

FÖRDJUPAD INFORMATION OM EHV1/ HERPESVIRUS

Hästens herpesvirus, en sjukdom med många obesvarade frågor. Här kommer lite information om sjukdomen som i denna text kallas för herpes (EVH-1, ekvint herpesvirus typ 1), eftersom det egentligen är en bättre benämning.

Precis som herpesvirus på människa, är hästens herpesvirus något som stannar i kroppen. Så vitt vi vet bär man smittan livet ut. Hästar infekteras oftast redan som föl eller unghästar. Andelen smittade varierar i olika studier, sannolikt beroende på vilken åldersgrupp man tittar på. Föl som följdes i upp till 8 månaders ålder var det över 70% som smittats. Första gången hästar får infektionen, kan man se luftvägssymptom som hosta och näsflöde. Man ser också en s.k. bifasisk feber, hästar får en febertopp som går ner och sedan återkommer en andra gång för att sedan gå ner igen.

Bärare är ej smittsamma

Hästen tillfrisknar från infektionen men viruset gömmer sig i vissa typer av vita blodkroppar och i nervvävnad i centrala nervsystemet, och där hittas det inte av kroppens immunförsvar. De hästar som är bärare av viruset är inte smittsamma och de kan inte heller hittas med vanliga diagnostiska metoder. De antikroppar som bildas när kroppen försöker bekämpa viruset är bara mätbara under en kortare period, och försvinner sedan. I vissa perioder sker reaktivering av viruset och hästen utsöndrar då viruspartiklar igen och kan infektera andra hästar.

Ofta ses inte några kliniska symptom alls vid reaktivering, men hästar kan också få lindriga symptom på sjukdom, som till exempel kortvarig feber. Man vet inte riktigt vad det är som får viruset att reaktiveras, men kortisonbehandling (vilket sänker hästens immunförsvar) kan vara en riskfaktor, och man diskuterar om stress som transport till nytt ställe, tävling eller annan sjukdom skulle kunna vara utlösande faktorer. *(Tänk på det där retfulla munsåret som uppstår efter en stressig jobbperiod eller när man blivit förkyld. Det är också herpes som legat och "vilat" sig i din kropp!)*

"Stall som är helt isolerade från omvärden, där hästar inte åker någonstans, kan fortfarande drabbas av reaktiverat virus."

Ibland blir det allvarligare sjukdom

Av någon anledning som vi inte känner till idag, orsakar EHV-1 ibland allvarligare sjukdomsbild. Viruset angriper de celler som linjerar blodkärl (endotelceller) i centrala nervsystemet. Inflammationen som uppstår orsakar små tromber i kärlen, och eftersom blodet inte kan komma fram med viktigt syre och näringsämnen, skadas nervvävnaden. Neurologiska symptom uppstår. Dessa kan variera i grad, allt från att hästen blir lite snubblig i bakdelen, till att den blir oroligt vinglig eller till och med blir liggande och inte kan komma upp. Ett vanligt symptom är också att hästen inte kan tömma sin urinblåsa

– blåsan fyller på men urinröret är ihopknipet, vilket måste behandlas genom att tömma ut urin via kateter. Hästar som visar neurologiska symptom har oftast redan genomgått det stadium där de utsöndrar virus genom nosen, men de kan i vissa fall fortfarande vara smittsamma även om risken är lägre i denna fas av sjukdomen (skadan har så att säga redan skett eftersom de varit infektiösa tidigare).

Viruset verkar också tycka om (ha affinitet för) de blodkärl som finns i moderkakan hos dräktiga ston. Samma sak händer här – inflammationen i blodkärlen orsakar blodproppar och fostret kan inte längre få näring och syre vilket leder till abort. Stona får ibland neurologiska symptom, men vanligtvis ser man inte det utan det blir "bara" kastning av fölet. Dessa aborterade foster och fosterhinnor innehåller stora mängder virus och måste tas om hand för att undvika smittspridning.

Prognosen är god

Även om EHV-1 är en mycket smittsam sjukdom, så är prognosen god. Oftast blir det milda symptom som inte kräver någon behandling. Foster överlever inte, men det sto som kastat mår ofta bra och får sällan problem med fertilitet eller dräktighet under nästa säsong. Neurologiska hästar som inte blir liggande,

återhämtar sig ofta helt och hållet och får inga framtida men. Det kan dock ta många månader att tillfriskna. Tidigare behandlades hästar med neurologiska symptom med kortison, men detta har man gått ifrån och rekommenderar inte längre. Däremot NSAID behandling (ett annat slags inflammationshämmande preparat) rekommenderas då det verkar kunna lindra kärlinflammationen.

Men vad är det egentligen som händer vid ett utbrott av den neurologiska formen?

Eftersom hästens herpesvirus finns i populationen, och det inte går att hitta bärare, kan man inte utrota sjukdomen. Även stall som är helt isolerade från omvärlden, där hästar inte åker någonstans, kan fortfarande drabbas av reaktiverat virus. Men vad är det egentligen som gör att ett normalt ganska snällt virus plötsligt bestämmer sig för att invadera blodkärl i nervsystemet? Och hur kan det komma sig att detta virus smittar andra hästar så att de också får neurologisk form? Är det sådana hästar som inte mött sjukdomen tidigare (och alltså inte har något försvar alls) som blir dåliga, eller kan de ha sitt egna "snälla" virus och smittas av en annan hästs elaka form? Eller är det vissa individer som är mottagliga för den elaka formen, kanske för att deras blodkärl se annorlunda ut? Och varför drabbas bara nervsystemet i så fall och inte de små fina blodkärlen i andra organ som njurar och lungor? Hur kommer det sig att hästar som en gång haft den elaka, neurologiska formen, inte är en fara för andra hästar i framtiden? Logiskt sett borde ju de bära den elaka formen av virus och när det reaktiveras borde dessa hästar sprida ny neurologisk sjukdom omkring sig, men så verkar det inte alls fungera. Vi slutar här, med många frågor i luften. Man behöver definitivt inte gå så långt som till rymden för att hitta olösta mysterier att grubbla över. Helt klart är att mer forskning om denna sjukdom behövs. Mer information om smittan samt råd om isolering och sanering, kan hittas på SVAs hemsida. Där finns också bilder och filmer på hästar med neurologisk form av sjukdomen. Bästa skyddet mot smittspridning är regelbunden (helst daglig) tempkoll, och att vi inte åker någonstans med hästar från stall där någon har feber, även om den egna hästen verkar frisk.

TEXT: MÄLAREN HÄSTKLINIK